

Ayten Kaya Görgün'ün “*Arıza Babaların Çatlak Kızları*” Adlı Romanına Dair Bazı Tespitler

Ayfer YILMAZ*

Öz

Ayten Kaya Görgün'ün “Arıza Babaların Çatlak Kızları” adlı romanında Sivas'tan belki daha doğudaki illerden gelip dökülüp saçılarak, bazı şeyleri geride bırakarak Samsun asfaltından Ankara'nın kıyısına yerleşen insanların büyük kente ucundan bucağından dahil olma çabasını tanıyoruz. Aynı zamanda kişilerin kendini sürdürme ve değerlerini yitirmeme çabasına da tanıklık ediyoruz. Roman, farklı kadın hikâyeleri üzerinden kadının, “yeni dünyadaki” konumunu sorguluyor. Ve bireyin var olma mücadelesinde kadının iki-üç kat daha fazla engel aşmak zorunda olduğunu gözler önüne seriyor. Göç hikâyelerinin atmosferini ustaca kurgulayan masalsı girişten sonra tanıştığımız karakterlerin şehirdeki yeni hayatına eğiliyoruz. Romandaki kadınlar, kendilerini var etme çabalarında “arıza” babalarına karşı ancak “çatlak” olurlarsa ayakta kalabilirler. Bunların yanı sıra kurgudaki sıçrayışlar, neden-sonuç ilişkisinin örülme biçimi merak dozunu kararında tutuyor. Karakterlerin her biri uzatılmış, ayrıntılı betimlemelere girmeden- birkaç becerikli hamleyle en baştan çiziliyor. Metnin, okuru ev içlerine, odalara dek yürüten canlı bir atmosferi var. Gecekondu mahallesinin yoksulluğu, olanca doğallığıyla gelip kuruluyor imgelemimize.

Anahtar Kelimeler: Kent, gecekondu, göç, kadın, Ankara.

---

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, ayilmaz@gazi.edu.tr

Ayten Kaya G6rg6n's "Nutty Girls of Cracked Dads" Some Observations on The Named Roman

Abstract

In Ayten Kaya G6rg6n's novel "Nutty Girls of Cracked Dads", we witness an effort of those who comes from Sivas, maybe even further east; of those who becomes more modernized, by migrating from the side-roads of Samsun to the coastline of Ankara to adapt to the metropolitan city life. We also witness an effort of those who wish to survive their self-consciousness and maintain their values. The novel makes the reader question the state of women in the "new world" through various stories about women. After a fable-like introduction that is brilliantly sets up the atmosphere of migration stories, we, as readers, encounter the new life of characters that were previously introduced. In their effort to survive, the women characters can only succeed by going nuts towards their cracked dads. Moreover, the surprise element in the plot as well as the construction of the causative structure keeps the readers' interest in determination. The characters are drawn at the beginning with a few skillful move, without providing detailed descriptions. The text is presenting an atmosphere where it walks the reader inside of the house and the rooms. The poverty of shantytown finds place in our imagination with an utmost spontaneity.

Keywords: Urban city, shantytown, immigration, women, Ankara.

Hikâye ve senaryo yazarlığının yanı sıra mizah yazıları ile de dikkat çeken günümüz yazarlarından Ayten Kaya Görgün, ilk ve şimdilik tek romanı *Arıza Babaların Çatlak Kızları*¹ ile Ankara'nın gecekondu mahallesi olarak bilinen Mamak semtinde yaşayan insanların hayatına bir pencere açmaktadır. Roman, Anadolu'nun yoksullukla yoğrulan topraklarını terk ederek geldikleri Ankara'da, yaşama tutunmaya çalışan insanların birbirine benzer öykülerini, mizahî bir üslupla dile getirmektedir. Merkezinde kadınların yer aldığı romanda, köyden kente göç temasının yanı sıra kadın hakları, aile içi şiddet, iş yaşamı, eğitim gibi pek çok konuya da değinilmiştir.

Aziz Nesin'in eserlerini anımsatan romanın bir yerinde kahramanlardan biri; “(...) *Sanki günlerimizi Aziz Nesin yazmış da biz oynuyoruz...*” (s.90) demektedir. Romanda anlatıcı konumundaki yazar ise; “(...) *Komiklik yokluk ve yoksunluktan çıkardı, bu topraklarda her ikisinden de fazlasıyla vardı. Bilinçle değil, kendiliğinden işi deliliğe vurup ağırlıklarını gülmeden yana kullanmasaydılar; belki de çatlama ile da kalmayıp hayat onları çatırdatacaktı. Ya da her şey için zaten çok geçti. Bir çatlağı kapatmak insanın kaç yılını alır? Peki, açılan bir çatlak ömür billah kapanır mıydı?*” (s.100) diyerek, mizahın ortaya çıkışı hakkında bir yorumda bulunur.

Yazar *Arıza Babaların Çatlak Kızları* romanıyla, Türk toplumunun bir kesiminin profilini ortaya koyarken, göç ve gecekondu gerçeğinin ardında birçok soruna yer yer mizahî bir yaklaşımla değinerek, “Güleriz ağlanacak halimize!” dedirten manzaralar resmeder.

Araştırmacı Sabri Çakır tarafından; “*insanların, grupların demografik, coğrafik, ekonomik ve Sosyo-politik nedenlerle zaman ve mekânda yer değiştirmesi ile eyleme dönüşen ve eylemin bitiminden sonra da etkileri devam eden bir süreçler bütünü*” olarak tanımlanan göç olgusunun Türk topraklarındaki tarihî geçmişi, 17. yüzyıla kadar dayanır (Çakır, 2011:210). Türk toplumunda beraberinde gecekondulaşmayı da doğuran köyden kente göç hareketlerinin başlangıcı ise, 1950'li yıllara dek uzanır. Dünyada yaşanan sanayileşme sürecinin bir sonucu olarak diğer ülkelerde de

¹ Ayten Kaya Görgün, *Arıza Babaların Çatlak Kızları*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2011. Alıntılar, bu baskıya aittir.

Türkiye'dekine benzer sosyal hareketlilikler yaşandığını burada ifade etmek gerekir. Türkiye'de göçü tetikleyen şartlara bakılacak olursa, “1950’li yıllardan sonra Türkiye’nin önemli bir siyasi (çok partili hayata geçiş), ekonomik (ekonomide liberalleşme) ve sosyal (toplumsal çözümler) gelişme”lerin etkili olduğu görülmektedir (Güreşçi. 2011:127).

Kırsaldan büyük kentlere kontrolsüz şekilde süregelen göçün, kent açısından birtakım sorunlara sebep olacağı açıktır. Kent açısından bu sorunlardan bazıları; işsizlik, nüfus artışından doğan ulaşım sorunu, kültürel değişimler ve uyum sorunu, siyasal hayata yansıyan olumsuz etkileri, altyapı sorunları (Özdemir, 2012:12-13) yanında suç oranlarının artışı sayılabilir.

Gecekondu ailesini; A. Konut, B. Giyim-Kuşam, C. Beslenme, D. Sağlık-Temizlik, E. İş Bölümü, F. Evlenme, G. Ailenin Yapısı bakımlarından inceleyen İbrahim Yasa, söz konusu aile yapısını, “(...) yararlı gördüğü birtakım köy özelliklerini sürdüren, buna karşılık uygun bulunduğu kent özelliklerinden bir bölümünü zamanla kabullenmiş, toplumsal değer ve alışkanlıkları bakımından bir ucu köyde, öbür ucu kentte iki aile tipi arasında bir geçiş durumu”² halindeki aile olarak tanımlar. Dolayısıyla, tam olarak ne kentli, ne de köylü olamayan gecekondulunun, “(...) kentte köylü “Öteki” olarak, “eksik Öteki” “Yanlış Öteki” “geri kalmış Öteki”(Erman, 2004: 4) olduğu açıktır.

Türk toplumunda köyden kente göç giderek artan bir seyir izleyerek devam eden bir toplumsal olgu olarak varlığını sürdürdüğü gibi, ortaya çıkardığı sorunlar da artarak devam etmektedir. Bu bakımdan *Arıza Babaların Çatlak Kızları*, hayatında köyünden çıkmamış insanların, akın akın geldikleri büyük şehirlerde, şehirlili olamayan, köylü de kalamayan aile yapısı içinde, karşılaştıkları açmazları ortaya koymaktadır. Romanın bir diğer özelliği ise bir Ankara romanı olmasıdır.

Ankara'nın Mamak semti, arkasını Çankaya'ya dönmüş, Doğu Anadolu'dan göçle gelenlerin yerleştikleri ve yakın zamana kadar Ankara'nın çöplerinin döküldüğü bir semt olarak bilinmektedir. Bir başka

---

² YASA, İbrahim: “Gecekondu Ailesi, Geçiş Halinde Bir Aile Tipolojisi”, Siyasal Bilim ve Hukuk, 1970, s.10.

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/435/4856.pdf>, (24.07.16).

deyişle, Mamak, bir “gecekondu” semtidir³. Buraya birbiri ardı sıra göç eden aileler, bir gecede kondukları konutları ile ait olmadıkları bir şehirde var olmaya çalışmaktadır. Romanda köydeki yaşam tarzını ve geleneksel dünya görüşünü de taşıdıkları şehirde, zamanını evinden, yaşadığı mahalleden çıkmadan geçiren anneler, ikinci sınıf işlerde ölesiye yorulmak pahasına hayata tutunmaya çalışan babalar ve onların çocuklarının oluşturduğu ikinci kuşakla kabuk değiştirme sürecinde çekilen sancılar, didaktik olmaktan uzak, eğlendirirken düşündüren bir üslupla ortaya konulur. Satır aralarında rastladığımız ve dönemin siyasi ortamına işaret eden konular, alanımızın dışında kaldığından incelememize dâhil edilmemiştir.

Roman, genç bir kız olan Sakine'nin iş yerindeki ilk haftasının son gününde uğradığı bir saldırı ile başlar. Sakine, Mamak semtinde oturan, çok çocuklu bir ailenin en küçük kızıdır. Liseden sonra üniversite imtihanını kazanamayınca, daha doğrusu ÖSYM duvarına çarpınca (s.5), babasının tüm itirazlarına rağmen, aynı mahalleden arkadaşı olan bankacı Figen vasıtasıyla Aysun adlı bir avukatın yanında sekreterlik yapmaya başlamıştır. Genç kız, mesai bitiminin yaklaştığı saatlerde ofise gelen, hiç tanımadığı ve Aysun hanımla randevusu olduğunu iddia eden biri tarafından dövülür. Üstelik adam dövmekle de kalmaz, genç kızın ağzına tükürür. Sakine yaşadığı bu olayın şoku ile eve döner. Ancak bu olaydan evde bahsetmesi, babası tarafından bir daha işe gönderilmemesi tehlikesini de taşıdığı için kimseye

³ Gecekondu kavramı hakkında pek çok araştırmacı çeşitli tanımlar yapmıştır. Burada sadece bir tanesini paylaşmayı yeterli görmekteyiz. Araştırmacı Ruşen Keleş'e göre, gecekondu kavramını şöyle açıklamaktadır: “bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve bilgisi dışında, onamsız olarak yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerinde karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü”. (Aktaran Kasım Kahraman, “Türkiye’de Şehirleşme Sorunu ve Gecekondu Sorunu”, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları 4, 2003, s.113). Mübeccel Kıray ise gecekondu üzerine yaptığı bir araştırmada şunları ifade etmektedir: “(...) Konutun ucuzluğu, her şeyden önce, yapıyı yapanın kendisi, arkadaşları ve akrabalarının sağlanan karşılıksız emek ve ondan sonra becerili emeğe en az ücretin ödenmesi yolu ile sağlanmaktadır. İkinci tasarruf kaynağı, bulabildikleri ölçüde ucuz ve dolayısıyla düşük nitelikli yapı malzemesi kullanmaktır. Üçüncü ve oldukça önemli bir tasarruf da, konutun üzerine yapılacağı arsa için hiç para ödememek ya da “normal” sayılmayacak kadar az para ödemek olanağıdır.” (Mübeccel Kıray, “Gecekondu, Az Gelişmiş Ülkelerde Hızla Topraktan Kopma ve Kentle Bütünleşememe”, Devlet İstatistik Enstitüsü: Mahalli Seçimler Sonuçları, 2 Haziran 1968, s.563).

bir şey söyleyemez. Yaşadığı olayın üstüne, bir de o akşam sofrada babasıyla tartışınca, zaten huzursuz olduğu baba evinden kaçmaya karar verir.

Aynı mahallede oturan Eylem de, o akşam iş çıkışında eve saçları insan pisliğine bulaşmış halde gelerek babasının öfkesine maruz kalır. Olayın erkek arkadaşıyla parkta bir ağacın altına uzanmaları sebebiyle gerçekleştiğini babasına söyleyemeyeceği için, can havliyle kendini kapattığı banyonun penceresinden bornozla kaçır. Kendisine arkadaşlarından sadece Sakine yardım elini uzatır ve Eylem oraya sığınır. İki genç kız, babalarının baskılarından, dayaklarından, kötü davranışlarından kurtulmak için birlikte kaçmaktan başka çıkar yol bulamazlar ve İstanbul'a doğru yola çıkarlar.

Roman aşağı yukarı yirmi dört saatlik bir zaman dilimindeki olayları anlatır. Ancak geri dönüşlerle otuz beş, kırk yıllık bir zamana yayılan derinlik söz konusudur. 1980 sonrası döneme işaret eden romanda zaman, “(...) kadın kısmının çalışmasının ayıp olduğu noktanın az ötesinde”dir (s.6).

Yazar, zamana dair çarpıcı bir açıklama ile kentsel dönüşümden öncesinde, “gecekondu” mahallelerindeki görünüme de değinir:

“Kepçeler henüz sokağa girmemişti, bin bir emekle dikip yeşerttikleri, meyvesini yedikleri, gölgesinde oturdukları ağaçlar henüz tarumar edilmemişti, badanalı evler birbirlerine yaslanmış halleriyle halen ayaktaydı, iğde kokusu ve dallarda kiraz vardı. Çocuklar üst üste koydukları taşlarla kale yapmış ve ter içinde, tozun toprağın arasında top peşinde koşuyorlardı. Yeniyetme, bıçkın delikanlılar köşe başlarında racon kesiyorlardı. Kadınlar yol kenarında, başlarındaki eşarplara sakızları yapışık, gelinlerin elinde dantel, kaynanaların elinde yamalık yapılan çoraplar,ilmek ilmek paspasa dönüşen rengârenk ipliklerle bugünleri arayacaklarını bilmeden günü güne ekliyorlardı.” (s.18).

İç göçün Ankara'nın kıyasına attığı insanların yaşamlarından kesitle sunulan romanda, yıllar öncesinde göç yoluna neden ve nasıl çıktığına dair bilgiler de verilir. Buna göre Ankara'nın doğusunda kalan kırsal yörelerden önce erkekler büyük şehirlere ya askerlik için ya da çalışmak maksadıyla gelmiş, kadınlar ve çocuklara düşen ise gidenin yolunu gözlemek olmuştur. Ancak gün gelip geçim kaygısı artınca, bu aileler, kadın, çoluk çocuk, hep birlikte yollara düşer:

“Her şeyi göze alanlar aysız bir gece vakti, yalnız kabı kacağı, öteyi beriyi, tası tarağı, çoluğu çocuğu, yatağı yorganı, çulu çaputu değil,

ellerindeki nasırı, dudaklarındaki duaları, kulaklarındaki ninnileri, içlerindeki sesleri, soldukları dağ kokusunu, dillerindeki dikenleri, dedelerinin anlattığı kaçgöç hikâyelerini, söyledikleri türküleri, akıllarındaki gelgitleri, kuşularını, kendilerinden öncekilerin sırtlarına bindirdiklerini, yaşayıp biriktirdikleri ne varsa güçleri yettiğince yüklediler kamyonun tepesine, kendileriyle birlikte. Kamyona yüklediklerinden, içlerine anlattıklarından daha çoktu geride bıraktıkları. İnsan ne kadarını yükleyip, nereye kadar sürükleyerek taşıyabilirlerdi ki çocukluk vatanını?” (s.6).

Geride kalanlar ise “*bırakılmışlıklarını, incinmişliklerini, dillerinin ucuna gelip de konuşamadıklarını, ıslanan gözlerini ellerinin tersiyle silerek, yutkunarak,*” (s.7) yola çıkanları uğurlarlar⁴.

Göçle geldikleri bu topraklarda kendilerine sessiz sedasız bir hayat kuran bu insanlar, zamanla geride bıraktıklarını özleseler de geldikleri bu topraklarda hayata tutunabilmek için her türlü fedakârlığı yapmak, her türlü beceriyi kazanmak zorunda kalırlar. “Kondukları” bir yerde, ellerinde paraya çevirebilecekleri ne varsa ucuz pahalı demeden satıp, teneke, naylon gibi bulabildikleri her tür malzeme ile başlarını sokacakları birer ev yaparlar. Zamanla ellerine imkân geçtikçe evlerini büyütür, şeklini değiştirirler, ancak bu evlerde, geldikleri yerlerdeki alışkanlıklarını, geleneklerini, yaşam tarzlarını da sürdürme çabasından da vazgeçmezler.

Göç insanlarının tümü, geldikleri şehre uyum sağlama konusunda yaş ve cinsiyetlerine göre zorluk çekerler. Örneğin büyük şehre göç ettiklerinde “(...) *sekiz on yaşlarında olan o kara kuru çelimsiz çocuklar hep büyük olmanın zorluğunu ve yokluğunu çektiler. Onlar çarçabuk büyüyen çocuklardı, zamandan hep alacaklı kaldılar...*” (s.28).

Bu semtlerde çocuklar yaşlarının üzerinde yüklerin altına girmek zorundadırlar. Kaynakçı, sucu, sakızcı, simitçi, çöpçü olan bu çocuklar “(...) *her şeydiler de bir çocuk değildiler...*” (s.9). Yine de bu yeni çevreye ilk

⁴ Araştırmacı Fatih Çelik, halkı göçün sebeplerini üç grupta ele almaktadır: 1.İtici Güçler (1.Tarımsal Toprak Yetersizliği, 2. Düşük Gelir ve İşsizlik, 3.Arızı Olaylar), 2.Çekici Güçler (1.Yüksek Gelir ve İstihdam Fırsatı, 2.Ekonomik Durum, 3.Kentsel Kamu Hizmetleri, 4.Kentteki Akra ve Tanıdıklar), 3.İletici Etkenler (Teknolojik gelişmeler, Ulaşımındaki Gelişmeler) (bkz. Fatih Çelik, “İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı ile Analizi”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 27, Temmuz-Aralık 2006, s. 149-170).

onlar alışır. "(...) *karda kışta yalınayak, ellerinde sanayağı, salça sürülmüş ekmekleriyle, akan sümükleriyle, dizlerinde eksik olmayan yaralarla...*" (s.10), sıfır numara kesilmiş saçları, elde dikilmiş çantaları, kara lastik ayakkabıları (s.12) ve kirli tırnaklarıyla (s.19) etraftaki çöplükleri kendilerine oyun alanı olarak görmekte, çevreyi tanımak konusunda ise cesur davranmaktadır. Ancak bu mahallelerin çocuklardan bazıları zamanla istismara açık hale gelip, güç odakları tarafından kullanılarak, anarşiye sürüklenmiş ve anarşi ortamının bedelini en ağır biçimde ödemiştir.

Bu mahallelerin kadınları da şehrin merkezindeki hemcinslerinden farklı bir yaşam sürer. Her ne kadar değişik yörelerden gelmiş olsalar da, birbirlerine çok benzedikleri ve başka imkânları da olmadığı için birbirleriyle çabucak kaynaşır, komşu olurlar. Başlık parası karşılığı alınan bu kadınlar, ölünceye kadar koca evinde kalmak zorundadır. Yaşam alanları sadece ev ve evlerinin sokağından ibaret olan ve çoğu okuma yazma bilmeyen, koca dayağı sebebiyle "*Allah'tan çok kocalarından*" (s.27) korkan bu kadınlar, "(...) *hem duvar ustasıydı hem sıvacı, hem badanacı hem tuvaletler için, su için kuyu kazıcı. At gibi kadınlardı, her işe koştu. Memeleri yeni yeni fındık gibi çıkan kızlar analarından geri kalmadı, koşulan her işin ucundan tuttular. Oyunun peşine değil işin gücün derdine düştüler.*" (s.9).

Kadınlar köydeki hayatın bir benzerini burada da sürdürürler. Tavuk beslemek, küçük bahçelerinde sebze yetiştirmek, kurdukları kazanlarda çamaşır yıkamak yanında, ekme pişirmek ya da dolma sarmak, salça kaynatmak, halı yıkamak, çeyiz ütölemek, hamur kesmek, yaprak sarmak gibi işleri ortaklaşa yapılan işleri burada da sürdürmektedirler.

Romanda olaylar, tespitler ve yorumlar; Paşa amca, karısı Fincan teyze ve onların kızı Sakine ile Hıdır amca, karısı Nafiye teyze ve onların kızları Figen ve Eylem etrafında ortaya konulur.

Yıllarca kocasının her türlü aşağılamalarına, dayaklarına dayanmış, "*Oku!*" diye başlayan kalın kitaplardan payına "*Sus!*" düşen Fincan teyze son zamanlarda "*Günbegün, kat kat çıktığı suskunluk gökdelenini en üst kattan yıkmaya...*" (s.29) niyetli görünmektedir. Kırk yıllık evliliği boyunca on iki doğum yapan, yaşayan sekiz evlada sahip olan Fincan teyze, çocuklarının yanı sıra hem kocasının tüm hizmetlerini görmüş, hem de kocasının ailesine bakmıştır. Ancak kocası tarafından kendisine verilen iki

inek parası tutarındaki başlık parasının bedelini bunca hizmetine rağmen, kocasının nazarında ödeyememiştir:

“(...) İnsan gençken başını önüne eğiyor, sabırlı oluyor, yutuyor, katlanıyor ama yaş geçince, melike olsan karşısında konuşmadan duramıyorsun, susamıyorsun. Kocaya susmaların dolup taşıyor; artık toruna susuyorsun, geline, kıza susuyorsun ama artık kocaya susamıyorsun. Ee ben de artık azın adamı değilim, altmışımı devirdim, gayrı bir erkek de ben oldum. Bakmayın çektiğime, çekilecek adam değildi, kaderimdi, çocuklar küçüktü, arkam yoktu çektim. Hep, çocuklar büyüyünce biri beni kurtarır diye umutlandım...” (s.112).

Yıllarca kocasının kötü davranışlarına maruz kalmasına rağmen boşanmak aklına gelmemiştir. Çünkü onun yetiştiği kültürde ancak ahlâki zayıf kadınların boşandığına dair bir anlayış vardır.

Bir akşam, emekli maaşıyla aldığı ve sadece kendi hakkı olarak gördüğü pastırmayı karşılarında tek başına yiyen Paşa amcaya önce Fincan teyze, sonra da kızı Sakine isyan eder:

“Sen bu devlete otuz yıl hizmet ettiysen annem de sana kırk yıldır hizmet ediyor. Üstelik sen çalışırken yıllık izin kullandın, yılda bir iki kez de yalan söyleyip işten kaytardın, ya annem? O, bir gün bile izinli sayılmadı. Hastalandığımda bir gün olsun raporlu, dinlenecek mazereti var denmedi. Hatta annesini babasını kaybettiğinde dahi, ya bu yaşlı dokunmayın ona denmedi. Doğum yaptığı gün bebeyi sarıp yine işe koyuldu. Hadi pastırmadan bana koklatmıyorsun, e insafsız, e Allah'tan korkmaz, madem her şeyin bir karşılığı var bari anneme bir lokma versene! Annemin bunca yıllık hizmetinin sende bir karşılığı yok mu” (s.31-32).

Kocası ile kızı arasında kendisi için ödenen başlık parası üzerinden başlayan pazarlığa dayanamayan yaşlı kadın, o gece evi terk eder. Ertesi sabah komşusu Gülsüm teyze ile beraber bankadan para çekerek, kocasından hürriyetini satın alır.

Onunla hemen hemen aynı kaderi paylaşan bir başka kadın da Nafiye teyzedir. Fiğen, Eylem ve Taylan'ın anneleri, Hıdır amcanın karısı olan Nafiye teyzenin de Fincan teyzeden pek farkı yoktur. Kızlarını hem babalarına karşı hem de çevredekilere karşı daima korumaktan, baba ile kızları arasında yaşanan gerilimlerde arabulucu olmaya çalışmaktan geri durmaz. Kızlarının hataları sebebiyle vaktiyle kayınvalidesinin de suçladığı

Nafiye teyze, kocası tarafından da kızlarını yanlış yetiştirdiği gerekçesiyle suçlanır:

“(…) *Garı bunların hepsi senin yüzünden, sen koyverdin bu kızların önünü. Hep senden yüz buluyorlar. İlk bir kızın önünde anası olacak. Kız kız yapan anası, anası!*” (s.44).

Kadınlar ancak gelin, torun sahibi olduktan sonra kocalarının değil ama oğullarının karşısında istedikleri gibi konuşma özgürlüğünü kazanırlar. Ne var ki yaşlanınca zaman zaman “*doğdukları zamana hayıflanın*” (s.12) bu kadınlar, kendilerinden daha genç olan hemcinslerine düşmanca bir tavır takınırlar:

“*Evlerde kırlent gibi köşelere kurulmuş eke kadınlar, kınalanmış saçları, kat kat giydikleri kıyafetlerin içinde oğullarının yaktığı korku, kaygı, ayıplama ateşinin başında şevkle nöbet tutuyorlar, yer yer sönmeye yüz tutan ateşi ellerindeki körüklerle yeniden harlandırıyorlardı.*” (s.11).

Babalar ile kızlarının ilişkilerinin temel alındığı romanda, köyden kente aileleriyle göç eden babalar, “*arıza*”lı kişilikleri ile dikkat çeker. Göç ettikleri şehirlerde maddi ve manevi en ağır sorumlulukların altında, bir yandan başlarını sokacak bir ev inşaatıyla meşgul olurken, bir yandan da geçim derdiyle mücadele eden bu babalar, “(…) *hem duvar ustası hem mimar, hem boyacı hem namus bekçisi, hem sıvacı hem camcıydılar. Elektrik ya da su olsaydı tesisatçı bile olurlardı...*” (s.9).

“*İçlerinden en şanslıları odacı, çaycı, postacı oldu devlet kapısında. Kimi her gün güneşin altında asfalt döküyordu, kimi her gün bir başka sokakta domates, bibere tezgâh kuruyordu, kimileri ise amele pazarlarında sigara üstüne sigara tellendirerek kime küfrettiklerini bilmeden küfrediyordu. Pek çoğu da ikinci bir iş bulup gece bekçi, gündüz amele, simitçi, çaycı oluyordu.*” (s.11).

Ancak onlar için en büyük problem, geldikleri şehirlerin kıyısında yetişen çocuklarının kontrolünü giderek kaybetmeleridir. Babalar, gençlik dönemlerinde eşlerine uyguladıkları her türlü şiddeti ve dayatmayı zamanla kızlarına da tatbik etmeye çalışırlar. Ancak, annelerinden farklı olarak bu kızlar, babalarının koyduğu kurallara uyacak gibi görünmemektedir.

“*Adamlar şaşkındı, kadınlarla halayda yan yanaydılar, ama onları sokakta caddelerde görmeye, tarlanın, bağın, bahçenin dışında yan yana çalışmaya alışık değillerdi. Çöplükte horoz olmak kolaydı.*” (s.11).

Romadaki “arıza” babalardan biri Paşa amcadır. Otuz üç yıl çalıştığı devlet dairesinden emekli, en büyük merakı evde sürekli inşaat faaliyetlerine girişmek olan yaşlı adamın tek lüksü, üç aylığı ile aldığı iki yüz elli gramlık pastırmayı, tek başına yemektir. Yıllarca karısını da çocuklarını da her türlü ev işinde çalıştıran Paşa amcaya göre, kadın kısmının varlığı zarardır. O, karısı Fincan teyze için ödediği dört yüz liranın bedeli olarak karısının, evdeki her hizmeti yerine getirmek zorunda olduğuna inanmaktadır:

“On iki çocuk doğurmuş, duyan da diyecek ki Fincan bunları tek başına yaptı, doğurduğu o on iki çocukta benim emeğim, becerim hiç mi yok? Anan tek başına, aha şuradan Tuzluçayır'a bile gidemez. Hem anan bunları yaptıysa ben de onu kırk yıldır besliyorum. Üstelik benim sağlık sigortamdan yararlanıyor. Kaç kez ameliyat oldu, dünyanın ilacını aldı. Beni çok kızdırırsanız sağlık karnesini elinden alırım, o tansiyon haplarına para yetiştiremezsiniz. Onun yüzünden emekli maaşımı hep eksik alıyorum...” (s.33).

Ona göre kızı Sakine de çalışmaya başladığı için şımararak babasına saygısızlık yapmaya cüret etmektedir. Üniversite sınavını kazanmış olması halinde, kızının sadece kendisine değil, etrafındaki herkese karşı “anarşik” (s.33) tavırlar sergileyeceğini düşünerek, kızının daha fazla okuyamamasına şükreder. Çocukken akıllı uslu olmalarına rağmen diğer evlatlarının da sokağı gördükten sonra kendisine isyan etmeye başladıklarına inanmaktadır.

Romadaki bir diğer “arıza”lı baba, Nafiye teyzenin kocası Hıdır amcadır. Kızlarına her fırsatta bağırarak, kavga çıkartarak Hıdır amca, “Her gün sabahın köründe kasa kasa sebzeleri indir bindir yapmaktan, çadır kurup toplamaktan, aynısı günleri dönüp dönüp yaşamaktan usanmış(...)” (s.42) bir pazarcıdır. Asi olduğunu düşündüğü kızları Figen ve Eylem'in her kabahatinde karısını suçlamaktadır:

“(...) Sana kaç kez dedim; uyanık ol, bunların çantalarını karıştır, telefonları, kapıları dinle, kimlerle arkadaşlık ediyorlar, takip et. Kız anası dediğin cin olacak cin, bakma suratıma öyle bön bön, bunları yapacaksın Nafiye, kız kısmına güvenilir mi? Aha bak sadece kendini değil bizi de malamat etti. Bu kadar tantanadan sonra kim alır bunları, zamanları da geçiyor gayrı. Aah ananın lafını dinlemeliydim, bunlara göz açtırmamalıydım.” (s.44).

O da kız çocuklarının ilkokuldan sonra okumasının zararlı olduğu kanaatindedir. Ona göre, kızlarının erkek arkadaşı olması kabul edilebilir bir şey olmadığı gibi, kız arkadaş da gereksizdir. Çünkü “(...) *Okul bitince arkadaşlıklar biter. Bütün kötülükler arkadaşlar kanalıyla bulaşır, en iyi insan arkadaşsız insandır...*” (s.70).

Kızlarının biraz da amcalarının etkisinde kalarak yanlış işlere girdiğini düşünen yaşlı adamın kızlarının çalışmasına -şimdilik- müsaade etmesinin sebebi ise, kızlarının evlenmesi halinde damatlarının kızlarının çalışmasını istemeyeceğine olan inancıdır.

Romandaki “*çatlak*” kızlar ise, Sakine, Figen ve onun kız kardeşi Eylem'dir. Figen, mahallede üniversite mezunu olan tek kızdır. Bir bankada çalışmaktadır. “(...) *Geriye dönüp baktığında halka içre halkalar, “kelimenin tam anlamıyla tırnaklarla kazınarak tutulmuş bir hayattır” (...)*” (s.72) onun ve onun gibilerin yaşadığı. İlkokulu bitirdiğinde babası tarafından okuldan alınan Figen, kız kardeşi Eylem'in ortaokula gönderilmesi üzerine, babasına karşı çıkarak, bin bir güçlükle tahsiline devam etmiştir. Ancak hayatına istediği gibi bir yön verememiştir:

“(...) *Vay be, tırmalaya tırmalaya geldiğin noktaya geldiğin noktaya bak Figen Hanım, ne değişti, neyi değiştirebildin? Beş altı yıl önce okula gittiğin için orospuydun, bugün erkek arkadaşın olduğu için, kim bilir yarın da boşanmak istediğinde orospu olacaksın. Hangi kapıyı açarsan aç, kaç adım atarsan at, canlarını her yaktığında içlerindeki en eğitilmiş, en harbi adam dediğin bile sana orospu diye bağırmaktan kendini alamayacak. En sıkıştıkları, en beceriksizleştirdikleri yerlerde dışlarının arasından aynı cümleyi kuracaklar, sen de kadın mısın diyecekler.*” (s.75).

Figen, otuzlu yaşlara merdiven dayamış olmasına rağmen, hala bekâr olduğundan mahalleliye göre “evde kalmış”tır. Hayattaki duruşu ve mücadeleci kişiliği sebebiyle mahalledeki genç kızlara örnek olduğu gibi, girişken yapısı sayesinde onların da çalışma hayatında yer alabilmeleri için elinden gelen desteği sağlamaktan geri durmayan Figen, çalışan bir genç hanım olduğu halde, babasının kurallarıyla yaşamak zorunda kaldığından diğer kızlar gibi yalan söylemek konusunda ustalaşmıştır.

Figen'in kız kardeşi Eylem de kentin kıyısında yaşama tutunmaya çalışan kızlardan biridir. Üniversite sınavını kazanamayınca ablasının bulunduğu uluslararası bir nakliye şirketinde çalışmaya başlar. O da ablası

Figen gibi, mücadelecı, tuttuğunu koparan bir genç kızdır. Babasının kısıtlamaları karşısında kimi zaman ablasıyla ittifak kurarak, ablası gibi çoğu zaman yalan söylemek zorunda kalarak gençliğini yaşamaya çalışır. Hayalindeki hayat ile yaşadığı hayat arasında sıkışıp kalmış bir genç kızdır. Erkek arkadaşı ile yaşadıklarının bedelini tek başına ödemek zorunda kalışı, erkek egemen toplumda kadın olmanın ne denli güç olduğunu ortaya koyar.

Sakine, aynı mahallenin “*çatlak*” kızlarındanndır. O da liseden sonra üniversiteyi kazanamayınca, bir avukatın yanında iş bulur. Roman, onun iş yerinde, hiç tanımadığı bir erkek tarafından dövülmesi ile başlar. Sebebini anlayamadığı bu olayın şaşkınlığı ile eve giden genç kız, babasının annesine karşı alaycı ve küçümseyici tavrına adeta isyan eder. Bir kadın olarak annesinin haklarını dile getirirken, babasına daha önce davranmadığı kadar öfkeyle ve saygısızca konuşunca, babası tarafından dövülür. Babasının annesi için ödediğini söylediği ve yıllardır her fırsatta başına kaktığı başlık parasını babasına geri ödeyerek, annesinin hürriyetini satın almaya karar verir. Evden kaçmayı düşünürken, o gece kendisiyle hemen hemen aynı olayları yaşayan ve bu yüzden evden kaçarak kendilerine sığınan Eylem'le birlikte evden kaçır.

Eserde dikkatimizi çeken hususlardan biri de kişilerin isimleridir. Adıyla övünen Paşa amca, doğacak her torununa kendi adının verilmesini istemiş, ancak çocuklarına söz geçirememiştir. Yazar-anlatıcı isimlerle bu isimleri taşıyan kişiler arasındaki tezadı şöyle ifade etmektedir:

“(...) *Kaderin cilvesi dedikleri şey bu muydu acaba; bu kadar egosu yüksek isimlerle, egosu yerlerde sürünenlerin karşı karşıya gelmesi. Paşa ve Fincan, Ağa ve Fındık. Peki, nasıl bir ruh haliydi çocuklara Paşa, Ağa, Bey, Efendi isimlerini takmak?*” (s.104).

Nafiye teyze ise küçük kızının isyankâr olmasının sebebinin, adının Eylem olmasından kaynaklandığını düşünür. Vaktiyle kızına Hanım yahut Hatun adını vermediğine pişmandır. Babasına yıllarca sabreden, iş yerinde uğradığı şiddete sessiz kalan genç kızın adının Sakine olması da ayrı bir ironidir. Öte yandan Sakine'nin dayısı, Fincan teyzenin kardeşi Düzgün Koyun da askerden sonra adını ve soyadını değiştirerek, kaderini de değiştireceğini düşünmüştür (s.116).

Arıza Babaların Çatlak Kızları adlı romanda, pek çok konuya değinildiğini belirtmiştik. Bu konular şunlardır:

1. Sosyo-Kültürel Ortam

1.1. Köyden Kente Göç/ Göçün İnsan Psikolojisi Üzerindeki Etkileri

Türkiye'de 1950'li yıllarda başlayan iç göçler, kırsal kesimden kentlere büyük bir nüfus akışı ile kendini gösterir. Romanda köyden kente göç, insanların (kadın, erkek ve çocuk) ve geride kalanların psikolojileri üzerinden verilmiştir. Geldikleri şehirlerde başlarını sokacak birer ev sahibi olma çabası, bu çaba içinde tüm aile bireylerinin (erkek, kadın ve çocuklar) yaşadıkları, köyden kente göç eden eğitimsiz insanların iş imkânları yanında, geride kalanların çaresizliği ve terk edilmişlik duygusu içinde bırakılmaları da irdelenir.

1.2. Eğitim

Köyden kente göç eden insanlar, genel olarak eğitim alamamış kimseler oldukları için, hem kısıtlı çalışma olanaklarına, hem de eğitimin bireye kazandırdığı dünya görüşünden mahrum kalırlar. Aynı şekilde, eğitimsiz hatta okuma yazma bilmeyen köylü kadınlar, geldikleri şehirlerde dar mekânlarda yaşamak zorunda kaldıkları gibi, aile içinde tıpkı geldikleri yerlerdeki yaşamı sürdürmeye devam ederler. Ancak ikinci kuşak, eğitim alma imkânını yakalar. Ne var ki, eğitim almak, erkeklerde de, kızlarda da yaşam koşullarını değiştirebilmek bakımından yeterli değildir.

1.3. Kentsel Dönüşüm

Bir gecede kondurulan derme çatma evlerde, köy hayatının bir benzerini yaşamaya çalışan insanlar, zamanla kentsel dönüşümün etkisiyle, gecekonduardan, sebze yetiştirdikleri, hayvan besledikleri bahçelerden apartman hayatına geçer. Romanda anlatılan kentsel dönüşümün henüz eşliğindeki yıllar olmasına rağmen, yazar kentsel dönüşüme de işaret etmektedir.

1.4. Halkın Devlet Malına Karşı Yaklaşımı

Romanda dikkat çeken hususlardan biri de gecekondu semtlerinde kaçak elektrik ve su kullanımıdır. Her beş evden altısında -çünkü hane başına düşen nüfus fazladır- devletin elektriğini ve suyunu -kendi hakları olarak gördükleri için- kaçak yollarla temin edilmektedir. Bu konuda kimse kimseyi ayıplamadığı gibi, görevli memurların kontrole gelişini de birbirlerine haber vererek büyük bir işbirliği sergilemektedirler. Hatta bu konuda daha da ileri gidenlerden Sadık Ağabey, elektrikle çalışan bir kalorifer sistemi kurmayı da başarmıştır.

2. Kadın

Özünde kadın meselesi üzerinde durulan romanda “kadın” değişik açılardan ele alınmıştır. Eğitimli olsun ya da olmasın, hemen her alanda kadın, birey olarak hak ettiği saygıyı görmek konusunda hala çok çaba harcamak zorundadır.

2.1. Kadının Aile İçindeki Yeri

Köyden kente göç eden ailelerde kadın, başlık parası ile -adeta satın alınmış olduğu için- evde türlü hünere sahip olması gereken bir iş gücü konumundadır. Ücretli bir işte çalışmıyorsa, kocasının kendisine sağladığı imkânlarla yetinmek zorundadır. Paşa amcanın Fincan teyze için söyledikleri, kadına erkeğin bakışını net bir biçimde ortaya koyar. Ancak çalışan kadının durumu da pek farklı değildir. Figen'in çalıştığı bankadaki kadınlar da, kocalarının kadir bilmezliğinden ve kendilerini her fırsatta aşağılamalarından yakınırlar.

2.2. Kadının Sosyal Çevredeki Yeri

2.2.1. İş Yaşamında Kadın

Eğitimli, üreten bireyler olmasına rağmen, çalışma ortamında da kadın çeşitli tacizlere ve küçümsemelere maruz kalmaktadır. Gecekondu

mahallelerinin kızları gerek iş yaşamında gerekse hususi hayatlarında uğradıkları tacizleri ailelerinden gizlemek zorunda kalmaktadır. Bunun sebebi iş yerinde tacize uğrayan kadının, çevresindeki kişilerce suçlu kabul edilmesi tehlikesidir. Sakine iş yerinde yaşadıklarını ailesine söyleyemez. Figen ise üniversite yıllarında sokakta başına gelen taciz olaylarını ailesinden gizlemek zorunda kalır. Aksi halde bir daha okula ya da işe gönderilmeme tehlikesi söz konusudur. Bu da kadının sessiz kalmasına sebep olur.

2.2.2. Yaşadığı Muhitte Kadın/ Mahalle Baskısı/ Kadın Üzerinden Namus Anlayışı

İncelediğimiz romanda, gecekondü mahallelerinde yaşayan kadınlar, işlerinden arta kalan zamanları, kapı önlerinde oturarak, bir yandan el işi yaparak bir yandan gelen geçen insanları göz hapsine aldıkları gibi bol bol da dedikodu yapmaktadır. İş yaşamında yer edinmeye çalışan genç kızlar mahallenin diğer kadınlarının manevi baskılarına, dedikodularına maruz kalırlar. Ayrıca, namus kavramı kadınlar üzerinden varlığını sürdüren bir baskı unsuru olarak karşımıza çıkar. Bir genç kızın erkek arkadaşının olması asla hoş görülmediği gibi, sosyal hayat içinde de kadın-erkek ilişkilerinde sorgulanan, kınanan taraf kadın olmaktadır. Sevgilisi ile parkta uygunsuz biçimde yakalanan ve karakola götürülen Eylem, ayıplanan, babasına söyleneceği tehdidi ile korkutulan bir genç kızdır. Bundan başka, kendisiyle evlenmek isteyen Mustafa'nın daha önce erkek arkadaşı olup olmadığına dair sorusuna Figen'in verdiği tepki, okuyucuyu toplumun genel namus anlayışı ile namus kavramının kadınlar üzerinden sorgulanması meselesinde düşünmeye sevk eder.

3. Erkek

Köyden kente göç eden ailelerde erkeklerin yüklendikleri ağır sorumlulukları yukarda değinmiştik. Erkek, ailesiyle birlikte kentin kıyısında yeni bir yaşama başlarken ailenin maddi ve manevi ihtiyaçlarını gidermek konusunda tüm çabasını ortaya koymak zorundadır. Ve bu ağır sorumluluk altında, yeni bir yaşama adapte olmak pek de kolay görünmemektedir.

3.1. Erkeğin İş Yaşamı

Gerekli eğitimi alamamış erkekler, sadece bedensel güç gerektiren iş kollarında çalışma imkânı bulur. Ancak, fiziki yorgunluğa sebep olan bu iş kolları düşük ücretli olduğundan, yaşam koşullarını iyileştirici olmaktan uzaktır. Ayrıca “ne iş olursa yaparım”cıların amele pazarlarında sigara üstüne sigara içerek ve kime küfrettiklerini bilmeden bekleyişleri de romanda dikkat çeken manzaralardandır.

2.3. Erkeğin Aile Hayatı İçindeki Konumu

Erkek egemen bir toplumda, geleneksel yapı içindeki ailelerde erkeğin tek hâkim olması doğaldır. İncelediğimiz romanda da erkekler, hangi yaş grubunda olursa olsun, tek söz sahibi kimselerdir. Paşa amca, Hıdır amca, aile hayatı içinde sürekli bağırان ve şiddet uygulayan, sevgiden yoksun kimselerdir. İş yaşamının verdiği yorgunluğun yansıması, aile içindeki gerek sözlü gerekse fiziki şiddetle ortaya çıkar. Ve bu ailelerde “dayak” olağan hadiselerdendir.

2.4. Babaların Kız Çocuklarına/ Erkek Çocuklarına Bakışı

Arıza Babaların Çatlak Kızları'nda adından da anlaşılacağı üzere, kız çocukları babalarının pek de sevdiği çocuklar değildir. Öncelikle kız çocukları, evleninceye kadar babanın namusuna hâlel getirmemekle yükümlü tutuldukları için, birer emanet konumundadır. Bu da ikinci kuşağı temsil eden kızlar için, yalanı hayatın bir parçası haline getirir. Baba en korkulan figürdür bu ailelerde. Figen, babasının tüm karşı koymalarına rağmen tahsiline devam edip, üniversiteyi kazanınca kısa süre için gurur duyulan evlat olur. Ona göre erkek kardeşi Taylan zaten “ayrıcalıklı” (s.61) olduğu için, kaçak göçek işleri öğrenmesine gerek kalmamış, olayları düz mantıkla çözme seviyesinde kalmıştır.

3. Aile İçi Şiddet

Ankara'nın Samsun yolu üzerinde konuşlanan mahallelerinden birinde yaşayan insanların hayatına kısa ancak etkili bir bakış niteliğindeki romanda, aile içi şiddetin farklı ailelerdeki örnekleri sunulmaktadır. Fiziksel şiddette maruz kalanlar kadınlar ve çocuklardır. Romanda Nafiye teyze kocası Hıdır amcadan, Fincan Teyze kocası Paşa amcadan daima sözlü ya da fizikî şiddet görürler. Esasında diğer kadınlar da eşlerinden şiddet görürler. Bu mahallede yaşayan kadınlar ve kız çocukları babalarından çeşitli şekillerde şiddete maruz kalırken, aynı şiddete maruz kalan hanımlar, birbirlerine bu konuda yalan söyleyerek, durumlarını gizlemeye çalışırlar. Bilinenin yalanla gizlenmeye çalışıldığı ironik bir durum yaşanmaktadır. Ve yalan, bu ailelerde şiddetten korunmak için geliştirilmiş bir alışkanlıktır.

SONUÇ YERİNE

Edebi bir tür olan roman, ele alınan meseleler bakımından içinden çıktığı toplumun da birer aynası olma özelliği taşımaktadır. Değişik açılardan okumalara imkân tanıyan roman türü, sosyoloji, tarih, psikoloji gibi disiplinler ile ilişkilendirilebilen bir edebi tür olma özelliği ile araştırmacılar için zengin bir türdür. Bu düşüncelerle incelemeğe çalıştığımız, Ayten Kaya Görgün'ün *Arıza Babaların Çatlak Kızları* adlı romanı, yer yer güldüren sahnelerle örülü olmasına rağmen, ele alınan meseleler bakımından oldukça zengin ve derinlikli bir eser olma özelliğini taşımaktadır. Göç olgusu etrafında şekillenen romanda Türk aile yapısından, geleneksel bakış açısıyla yaşayan “birinci kuşak göçmenleri” olan babalar ile değişen dünyanın kıyısında yaşama tutunmaya çalışan “gecekonduların ikinci kuşağı”nı temsil eden genç kızların içinde buldukları açmazlar, kimi zaman mizahi bir üslûpla dile getirilir. *Arıza Babaların Çatlak Kızları*, okuyucuyu göç olgusu, kültürel manada sıkışmışlık, aile ve toplum içinde erkeğin konumu, aile ve toplum içinde kadının konumu, kentsel dönüşüm, anlaşılammaktan dolayı bireyin yalnızlaşması, aile içi şiddet gibi pek çok konuda düşünmeğe sevk etmektedir.

Romanda leitmotiv olarak sıklıkla kullanılan “tik tak”lar, akıp giden zamanı, “tavuk” ise bu zaman içinde sürekli uğraşıp didinen ve buna rağmen

önündekiyle yetinmek zorunda bırakılan “kadın”ı temsil eder. Bir zamanlar masa saatlerinin içinde yer alan ve her saniye önündeki yemleri yemek için eğilip kalkan tavuk figürünün, yazar tarafından kadına yaşam hakkı tanımayan ve sürekliliği olan sistemi ifade etmek şeklinde kullanıldığı düşünülebilir. Yazarın şehre sonradan eklenen bu semtlerdeki insanları şiveleriyle konuşturması da romana ayrı bir renk katmıştır.

Kaynakça

- Çakır, S. (2011). Türkiye'de Göç, Kentleşme/ Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs, Sayı: 23, s.209-222. [file:///C:/Users/Acer/Downloads/5000057425-5000075770-1-PB%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Acer/Downloads/5000057425-5000075770-1-PB%20(3).pdf), 20.07.2016.
- Çelik, F. (2006). İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı ile Analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 27, Temmuz-Aralık, s. 149-170. <http://iibf.erciyes.edu.tr/dergi/sayi27/fcelik.pdf> 20.07.2016.
- Erman, T. (2004). Gecekondu Çalışmalarında „Öteki“ Olarak Gecekondu Kurguları. *European Journal of Turkish Studies*, <http://ejts.reuves.org/www.etj.reuves.org/85>, 20.07.2016. s.1-15.
- Görgün, A. K. (2011). Arıza Babaların Çatlak Kızları. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Güreşçi, E. (2011). Türkiye'de Köyden Kente Göç ve Düşündürdükleri. *Sosyoekonomi*, Özel Sayı, s.125-135. <http://sosyoekonomi.dergipark.gov.tr/sosyoekonomi/issue/21075/226907> 20.07.2016.
- Kahraman, K. (2003). Türkiye'de Şehirleşme Sorunu ve Gecekondu Sorunu. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları* 4, s.108-117. <web.firat.edu.tr/.../22%20TR'de%20Şehirleşme%20Olgusu%20ve%20Gecekondu%20...> 20.07.2016.
- Kıray, M. (1968). Gecekondu, Az Gelişmiş Ülkelerde Hızla Toprakdan Kopma ve Kentle Bütünleşememe. Devlet İstatistik Enstitüsü: Mahalli Seçimler Sonuçları, 2 Haziran, s.561-573. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ausbf/article/view/5000054289>, 20.07.2016.
- Özdemir, H. (2012). Türkiye'de İç Göçler Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Akademik Bakış Dergisi*, Mayıs-Haziran, Sayı:30, s.1-18. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/30/11.pdf> 20.07.2016.
- Yasa, İ. (1970). Gecekondu Ailesi, Geçiş Halinde Bir Aile Tipolojisi. *Siyasal Bilim ve Hukuk*, s.9-17. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/435/4856.pdf>, 24.07.2016.